

Міністерство
захисту довкілля
та природних ресурсів
України

Програма LIFE для України

Зміна клімату та
адаптація

Циркулярна економіка
та якість життя

Перехід до чистої
енергії

Природа та
біорізноманіття

КИЇВ 2022

Програма LIFE – це фінансовий інструмент ЄС, спрямований виключно на захист довкілля та кліматичні дії. Програма розрахована на 2021-2027 роки із загальним бюджетом 5,4 млрд євро. На 2022 рік Єврокомісія оголосила [34 конкурсні пропозиції на суму 598 млн євро](#).

Мета Програми – відновлення та покращення якості компонентів довкілля, в тому числі повітря, води та ґрунту, а також збереження біорізноманіття та подолання деградації природних екосистем.

Напрями Програма LIFE

Екологічний:

- охорона природи та біорізноманіття;
- циркулярна економіка та якість життя.

Кліматичний:

- запобігання та адаптація до зміни клімату;
- перехід до альтернативних джерел енергії.

Порядок подання проєктів на конкурс відбувається в один або два етапи. Кінцевий термін подання документів на конкурс залежить від типу проєкту.

Грантова допомога надається на умовах співфінансування (до 95% залежно від типу проєкту), на конкурсній основі у сумі від 0,7 до 20 млн євро.

Етапи та терміни подання проєктів для участі у конкурсі Програми Life

Підпрограма LIFE	Тип проєкту	Порядок подання	Кінцевий термін подання у 2022 році
Природа та біорізноманіття	SAP	один етап	4 жовтня 2022 року
Циркулярна економіка та якість життя	SAP	один етап	4 жовтня 2022 року
Кліматичні проєкти	SAP	один етап	4 жовтня 2022 року
Природа та біорізноманіття	SNAP	два етапи	8 вересня 2022 року (концепція) 30 березня 2023 року (проєкт)
Циркулярна економіка та якість життя	SIP		
Кліматичні дії			
Природа та біорізноманіття	TA-PP	один етап	8 вересня 2022 року
Циркулярна економіка та якість життя			
Кліматичні проєкти			
Перехід до чистої енергії	OA-CSA	один етап	16 листопада 2022 року
Підготовчі проєкти LIFE, спрямовані на спеціальні законодавчі та політичні пріоритети	OA	один етап	7 вересня 2022 року

Заявки оцінюються незалежними експертами на основі ключових показників ефективності, які будуть досягнуті у результаті реалізації проєкту. Детальна інформація є у посібниках до кожної з [конкурсних пропозицій](#). Тривалість реалізації проєктів від 3 до 10 років.

Результати оцінювання (попередньо): січень/лютий 2023 року.

Підписання грантових угод (попередньо): квітень/травень 2023 року.

Подання заявок: *англійською мовою* в електронній формі через онлайн-сервіс.

Заявниками (учасниками) проєктів можуть бути:

- юридичні особи будь-якої форми власності (органи самоврядування, центральні та територіальні ОВВ, установи державної, комунальної чи приватної форми власності, прибуткові чи неприбуткові, громадські організації);

- зареєстровані в одній із прийнятних країн, наприклад:
 - держави-члени ЄС (включаючи заморські країни та території)
 - країни, що не входять до ЄС:
 - перераховані країни європейської економічної зони (ЄЕЗ) та країни, асоційовані з Програмою LIFE, або країни, які ведуть переговори щодо угоди про асоціацію та де угода набуває чинності до підписання гранту (країни-учасниці Програми LIFE.).

Проєктна заявка може подаватися одним подавачем, або у консорціуму учасників (у окремих типах проєктів подача від консорціуму з певної кількості учасників часом з різних країн ЄС та країн, асоційованих з Програмою LIFE, є вимогою).

Партнерами у реалізації проєкту можуть бути:

центральні та територіальні органи виконавчої влади, державні підприємства, приватні підприємства та установи, громадські організації й об'єднання, міжнародні організації та країни – учасниці Програми LIFE.

Для просування та залучення новітніх технологій при пошуку партнерів, зокрема у країнах ЄС, можна скористатися глобальною Європейською мережею підприємств ([Enterprise Europe Network](#)), до якої входить 70 країн.

Також здійснити пошук партнера чи залишити заявку про пошук партнера можна у Єдиній електронній базі обміну даними ([Single Electronic Data Interchange Area \(SEDIA\)](#)).

Вимоги до конкурсних проєктів

Проєкти мають демонструвати екоінноваційні методи і підходи, сприяти кращим практикам, відповідати стратегії та законодавству ЄС. Вітається

можливість розгортання та масштабування вдалих рішень на національному та регіональних рівнях. Проекти повинні сприяти розробленню політик і розвитку законодавства, проведенню їх моніторингу та виконанню.

Типи конкурсних пропозицій

Програма LIFE підтримує гранти на конкурсній основі для наступних видів проектів:

- стандартні проекти (SAP);
- проекти технічної допомоги (SNAP);
- стратегічні комплексні проекти (SIP);
- проекти технічної допомоги (TA);
- інші дії (OA-CSA).

SAP (Standard Action Projects) – проекти стандартних дій

Проекти спрямовані на:

- розвиток, демонстрування та просування інноваційних технічних рішень, методів і підходів;
- створення бази знань і застосування передового досвіду;
- підтримання розроблення, імплементації, моніторингу та дотримання відповідного законодавства та політики ЄС;
- впровадження успішних технічних і пов'язаних з політикою рішень для впровадження й адаптації відповідного законодавства та політики ЄС.

Розмір гранту: від 0,7 до 6 млн євро.

Грантова допомога: до 60 % загальних витрат проекту.

Строк виконання: 3-5 років (максимум 10 років).

SNAP (Strategic Nature Projects) – стратегічні природничі проекти

Проекти спрямовані на:

- підтримання досягнення цілей ЄС щодо охорони природи та біорізноманіття;
- імплементацію стратегій, директив, планів, прийнятих на міжнародних національних, регіональних або міжрегіональних рівнях органами охорони природи та біорізноманіття;
- включення відповідних цілей охорони природи та біорізноманіття в інші політики та програми фінансування.

Грантова допомога: до 60 % загальних витрат проекту.

Строк виконання: 6-10 років (максимум 14 років).

SIP (Strategic Integrated Projects) – стратегічні інтегровані проекти

Проекти спрямовані на підтримання реалізації екологічних, кліматичних стратегій або планів дій у національному та регіональному масштабі.

Проекти циркулярної економіки та якості життя:

- циркулярна економіка: національні або регіональні плани дій, стратегії, дорожні карти тощо;
- плани управління відходами та програми запобігання утворенню відходів;
- плани управління річковими басейнами; плани управління ризиками повеней; впровадження морської стратегії;
- плани якості повітря відповідно до якості навколишнього повітря.

Проекти пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптація:

- національні енергетичні та кліматичні плани;
- національні плани дій з енергоефективності;
- національні або регіональні стратегії або плани дій з адаптації;
- плани дій у містах або громадах, перехід до кліматично нейтрального та/або стійкого до клімату суспільства;
- національна, регіональна або галузева стратегії зменшення викидів парникових газів або економічні дорожні карти, що сприяють кліматичній нейтральності.

Розмір гранту: від 10 до 20 млн. євро.

Грантова допомога: до 60 % загальних витрат проекту.

Строк виконання: 6-10 років (максимум 14 років).

TA-PP (Technical Assistance Projects) – проекти технічної допомоги

Зазначені проекти підтримують розвиток потенціалу для участі в проектах SAP, підготовку проектів SNAP та SIP, підготовку для доступу до інших фінансових інструментів ЄС або інші заходи, необхідні для збільшення або тиражування результатів інших проектів, що фінансуються Програмою LIFE, програмами-попередниками або іншими програмами ЄС, з метою досягнення цілей Програми LIFE. Такі проекти також можуть спрямовуватися на розбудову потенціалу, пов'язаного з діяльністю органів влади держав-членів для ефективної участі в Програмі LIFE.

Грантова допомога: до 60 % загальних витрат проекту.

OA - CSA (LIFE Other Action Grants) – інші дії

Зазначені проекти спрямовані на «Перехід до чистої енергії» шляхом комплексної перебудови всіх секторів економіки з метою припинення використання викопного палива та повного переходу на безвуглецеві технології

й ощадливе енергоспоживання і зосереджені на подоланні ринкових бар'єрів для переходу на чисту енергію.

Реалізація таких проєктів передбачає залучення багатьох заінтересованих сторін і транснаціональних консорціумів (мінімум 3 партнери з 3 різних країн, які мають право на більшість напрямів фінансування).

Грантова допомога: до 95 % загальних витрат проєкту.

Координацію програми LIFE здійснює Європейське виконавче агентство з питань клімату [«CINEA»](#), системою діяльності якого є підтримка зацікавлених сторін у реалізації Green Deal за допомогою високоякісного управління програмами, за адресами електронної пошти:

cinea-LIFE-enquiries@ec.europa.eu або CINEA-LIFE-CET@ec.europa.eu.

ПРИКЛАДИ РЕАЛІЗОВАНИХ ПРОЄКТІВ

Проект **HEROTILE** є частиною європейської програми LIFE «Адаптація до зміни клімату» і спрямований на покращення енергоефективності будівель. Проект передбачав створення інноваційного програмного забезпечення SENSAPIRO (Software Energy Savings Pitched Roofs). SENSAPIRO, на основі даних про географічне розташування будівлі, кут нахилу даху, конфігурацію даху, напрямку та сили вітру моделює форму покрівельної черепиці Herotile з оптимальною вентиляцією під нею, завдяки чому досягається максимальна економія енергії під час охолодження (кондиціонування) будівлі.

Проект **«Впровадження планів управління річковими басейнами Латвії»** є частиною європейської програми LIFE «Довкілля-Інтегровані проекти-Вода», який передбачив повну реалізацію заходів із зменшення впливу гідрологічних і морфологічних модифікацій, а також забруднення побутовими і промисловими стічними водами 4 річкових басейнів (164 водних об'єктів, тобто 89 річок та 75 озер), які перебувають у зоні ризику.

Проект **«Збереження кучерявого пелікана на шляхах перельоту у Чорноморському та Середземноморському регіонах»** реалізується з метою зменшення загрози для птахів і покращення середовища їхнього проживання в 27 локаціях у Румунії, Болгарії, Греції та Україні.

Кучерявий пелікан надзвичайно вразливий у всьому своєму географічному ареалі, він класифікується як «Види, близькі до загрозливого стану» у Червоному списку МСОП. Глобальна популяція виду зазнала різкого скорочення протягом останніх десятиліть, головними причинами яких є зіткнення з лініями електропередач, зменшення комфортного середовища проживання, пряме переслідування з боку рибалок і недостатня обізнаність серед місцевих громад.

Проектом передбачено розробку заходів із збереження популяції, яка налічує більше 8000 пар пеліканів (всього в природі налічується 20000 пар) та покращення середовища їх проживання.

Проект **«Відновлення оселищ заплавних лісів та струмків у межах протиповеневої зони Шельдського естуарію Круйбеке-Базель-Рупельмонде»** передбачав розвиток суб-території Круйбеке-Базель-Рупельмонде у Фландрії, Бельгія (89,97 га), яка функціонує як захисна ділянка від повеней і рекреаційна територія.

За результатами реалізації проекту команда збільшила площу заплавних лісів, зокрема заплавних лісів вільхи чорної та ясена звичайного з 37,9 до 40,3 га. Очікується, що ця площа досягне 69 га протягом наступних кількох років.

Відновлено струмки, зокрема збільшено площу поверхні середовища існування природніх евтрофних озер з рослинністю типу Magnopotamion або Hydrocharition до 9,7 га.

Відновлення середовища існування дозволило відновити критичні види, перелічені в додатках до Оселищної директиви. Команда проєкту розробила та впровадила водопрохідне водосховище для сприяння міграції риби. Завдяки збільшенню буферної потужності у цьому районі проєкт забезпечує захист урбанізованої території від повеней, що запобігає економічним збиткам і людським жертвам. Реалізація проєкту дозволила створити рекреаційну інфраструктуру.